

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Ahmet KÖÇ*
Orhan ÜNAL**

ÖZET

Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yer alan devlet ve özel okullarda görevli 25 sosyal bilgiler öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak uzman görüşü alınarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda sosyal bilgiler öğretmenlerinden 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği, öğretmenlik mesleği ve öğrenci gelişimi açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından değerlendirmesi sonucunda; olumlu olarak değerlendirenler, olumlu değerlendirenler ancak uygulamada başarılı olabileceğinden şüphe duyanlar ve diğer görüşler olmak üzere üç ana tema oluşturulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından; olumlu değerlendirenler, tüm öğretmenlerin aynı statüye sahip olması gerektiğini düşünenler ve diğer olmak üzere üç ana temada değerlendirmişleridir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından değerlendirmesi sonucunda ise yedi tema ortaya çıkmıştır. Her tema örnek öğretmen görüşleri ile desteklenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşleri ilgili çalışmalar ile karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler; 2023 Eğitim Vizyonu; Öğretmen; Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Examining the Opinions of Social Studies Teachers on 2023 Education Vision

ABSTRACT

This study aims to examine the opinions of social studies teachers on 2023 Education Vision. The study group consists of 25 social studies teachers working in state and private schools in the different parts of Turkey during 2018-2019 academic year. It adopted the case study design of qualitative research methods and the data were analysed through descriptive analysis technique. The data collection tool was a semi-structured interview form developed by the researchers by taking experts' opinion. The participants were asked to evaluate the 2023 Education Vision in terms of educational efficiency, teaching profession and student development. Based on the evaluation of educational efficiency in the 2023 Education Vision, three main themes were those who evaluated positively, those who evaluated positively but suspected that it could be successful in the application and other opinions. In terms of teaching profession; three main themes were those who evaluated positively, those though that all the teachers should have the same status and others. In terms of student developments, seven themes emerged. Each theme supported the opinions of the teachers. As a result of the study, the opinions of

* Doç Dr. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi ahmetkoc@akdeniz.edu.tr

** Doktora Öğrencisi Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü orhanunal07@hotmail.com

the social studies teachers about the 2023 Education Vision were compared with the related studies in the literature and various suggestions were put forth.

Keywords: Social Studies; 2023 Education Vision; Teacher; Social Studies Teacher

GİRİŞ

Toplumların ve devletlerin bugününü ve geleceğini etkileyen temel faktörlerin başında eğitim gelmektedir. Binlerce yıllık insanlık tarihi boyunca eğitim, önemini sürekli artırmıştır. Mustafa Kemal Atatürk eğitimin önemini 1924'te öğretmenlere hitaben yaptığı konuşmada; *"Eğitimdir ki, bir milleti hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır veya bir milleti kölelik ve yoksulluğa terk eder."* sözleriyle vurgulamıştır.

Toplumlar ve devletler açısından hayati öneme sahip olan eğitim kavramının ilgili literatürde birçok tanımı bulunmaktadır. Eğitimin kabul gören tanımlarından birisi Ertürk (1997) tarafından yapılmıştır. Ertürk'e göre; *"bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı (amaçlı ve planlı) olarak istendik değişime meydana getirme sürecidir."* (Ertürk, 1997).

Eğitimin bireyler, toplumlar ve devletler açısından sahip olduğu hayati önemden ve eğitimin kalitesini artırma amacı gibi nedenlerden dolayı eğitim sistemine yönelik iyileştirici ve geliştirici adımlar atılmaktadır (Demirkaya ve Ünal, 2018). Özellikle son yıllar göz önüne alındığında, Türkiye eğitime ve eğitimcilere yönelik birçok yeniliğe sahne olmaktadır (sözleşmeli öğretmenlik uygulaması, 4+4+4 eğitim sistemi, eğitimde Fatih projesi vb.). Atılan bu adımların temel amacı, eğitimin kalitesini, niteliğini ve verimliliğini artırmaktır. Ancak gerek uzun süredir kullanılmakta olan eğitim uygulamalarının günümüz şartlarında eksik kalması, gerekse son yıllarda uygulamaya koyulan yeniliklerin uygulama sürecinde istenileni verememesi gibi nedenlerden dolayı ilgili kurumlar eğitimin kalitesini ve niteliğini artırmaya yönelik adımlar atmaya devam etmektedir.

Eğitim-öğretim sürecini iyileştirmeye yönelik en kapsamlı adımlardan birisi 2018 yılı Ekim ayında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından "2023 Eğitim Vizyonu" adı altında atılmıştır. Bu vizyon çerçevesinde eğitimin hemen hemen her kademesini ilgilendiren önemli kararlar alınmış ve 2023 yılına kadar belirlenen hedeflere ulaşılması için gerekli çalışmalar başlatılmıştır. MEB tarafından 139 sayfalık bir metinle kamuoyuna duyurulan vizyon programının bu araştırma kapsamında öne çıkan bazı maddeleri şu şekildedir (MEB, 2018):

- Öğretmenlik Meslek Kanununun çıkarılması
- Sözleşmeli öğretmenlik süresinin altı yıldan (4+2) dört yıla (3+1) düşürülmesi
- Öğretmen yetiştirmede uygulama ağırlıklı bir anlayışın benimsenmesi
- Ücretli öğretmenlerin ders saati ücretlerinin artırılması
- Okullara gelişim bütçesi verilmesi
- Teneffüs sürelerinin artırılması
- İlkokullarda beceri temelli eğitimin verilmesi
- Ortaokullarda ders saatlerinin azaltılması
- Okullar arası başarı farkı azaltılarak okulların niteliğinin artırılması.

MEB tarafından hazırlanan vizyon programında yer alan hedeflere ulaşabilmek için eğitim sürecinin ana aktörlerinden olan öğretmen, öğrenci, yönetici ve velilere önemli görevler düşmektedir. Ancak 2023 Eğitim Vizyonu hedeflerine ulaşabilmek amacıyla üzerlerine en fazla görev düşen, belirlenen vizyona giden yolun lokomotifleri olan kişiler eğitimin üç temel

unsurundan birisi olan öğretmenlerdir. Çünkü bir eğitim modelinin başarıyla uygulanabilmesi, o modeli işletecek insan kaynağının yani öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri, algıları ve adanmışlıkları ile doğrudan ilgilidir (Ataç, 2003). Eğitim-öğretim sürecinde kullanılan eğitim materyalleri ya da teknolojik aletler ne kadar gelişmiş olursa olsun eğitim sürecinde asıl yol gösterici ve eğitim sürecinin asıl yönlendiricisi öğretmen olacaktır. Çünkü öğretmen öğrenci etkileşiminin verdiği eğitimi hiçbir eğitim materyali ya da teknolojik alet veremez (Yelken, 2015). Aynı zamanda yapılan çalışmalar öğretmenlerin, öğrencilerin başarısı üzerinde doğrudan etkili olduğunu da ortaya koymaktadır (Altun ve Çakan, 2008; Hattie, 2012).

Öğretmenin eğitim sürecinde sahip olduğu hayati önem eğitim verimliliğini doğrudan etkilemektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin içinde buldukları eğitim sistemine nasıl baktıkları, eğitim-öğretim süreci hakkındaki görüşleri ve düşünceleri önem kazanmaktadır. MEB tarafından yayınlanan 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi; bu konudaki öğretmen görüşlerini ortaya koyması açısından faydalı olacaktır.

Bu araştırma sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu *eğitim-öğretim verimliliği* açısından nasıl değerlendirmektedir?
- 2- Sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu *öğretmenlik mesleği* açısından nasıl değerlendirmektedir?
- 3- Sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu *öğrenci gelişimi* açısından nasıl değerlendirmektedir?

YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; verilerin ağırlıkla sayısal olarak ifade edildiği nicel araştırmaların aksine bir durumu derinlemesine incelemeye olanak sağlayan ve soruların ayrıntılı olarak incelenmesine ve yorumlanmasına izin veren araştırmalar olarak değerlendirilebilir (Strauss ve Corbin, 1997). Durum çalışması ise gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortamın içindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir (Yin, 2009). Durum çalışması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2014).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yer alan devlet ve özel okullarda görev yapan 25 sosyal bilgiler öğretmeni

oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenler, çalışma öncesinde kişisel bilgilerinin paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Bu kapsamda katılımcılar çalışma içerisinde K1, K2, K3... olarak kodlanmıştır.

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan katılımcılara ait bazı betimsel veriler

Katılımcılar	Cinsiyet	Öğretmenlik Türü	Yaş
K1	Erkek	Kadro	27
K2	Erkek	Kadro	38
K3	Erkek	Kadro	37
K4	Erkek	Kadro	34
K5	Kadın	Kadro	-
K6	Kadın	Kadro	41
K7	Kadın	Kadro	25
K8	Erkek	Kadro	29
K9	Erkek	Sözleşmeli	25
K10	Erkek	Ücretli	27
K11	Erkek	Sözleşmeli	35
K12	Erkek	Kadro	26
K13	Erkek	Sözleşmeli	26
K14	Erkek	Kadro	35
K15	Kadın	Kadro	25
K16	Kadın	Kadro	29
K17	Kadın	Kadro	30
K18	Erkek	Kadro	35
K19	Kadın	Özel Okul	37
K20	Erkek	Özel Okul	32
K21	Erkek	Özel Okul	38
K22	Kadın	Özel Okul	29
K23	Erkek	Özel Okul	27
K24	Erkek	Özel Okul	25
K25	Kadın	Kadro	36

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve alanında uzman iki kişiden görüş alınarak son hali oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümü katılımcılara ait cinsiyet, yaş, öğretmenlik türü gibi bilgilerin yer aldığı demografik bölümden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise katılımcılardan cevaplandırılması istenilen üç adet açık uçlu sorunun yer aldığı bölümdür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

- 1- 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 2- 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 3- 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Verilerin Analizi

Nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada betimsel analiz uygulanmıştır. Betimsel analiz, içerik analizine göre daha yüzeysel bir yöntem olup, veriler görüşmelerden elde edildiği şekliyle değiştirilmeden alıntılar yapılarak aktarılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel analizde amaç yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verileri düzenlenmiş ve yorumlanmış şekilde okuyucuya sunmaktır. Veriler belirlenen temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerektiğinde olgular birbirleriyle karşılaştırılır. (Bogdan ve Biklen, 1992; Snape ve Spencer, 2003; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Yapılan analiz sonucunda anlamlı temalar oluşturulmuş ve temalara ait katılımcı görüşlerini yansıtmaları açısından örnek katılımcı görüşleri ilgili başlıklar altında sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplardan elde edilen bulgular yer almaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna ait üç sorudan elde edilen bulgulara ait yüzde ve frekans değerleri tablolarda gösterilmiş ve daha sonra örnek katılımcı görüşleri belirtilmiştir.

1- 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu başlık altında sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Öğretmen görüşlerine ilişkin frekans ve % değerleri belirlenmiş ve Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından değerlendirmesine ilişkin frekans ve % dağılımı

Görüş	Katılımcı	Frekans	%
Olumlu değerlendirenler	K1, K2, K4, K5, K6, K8, K9, K10, K12, K13, K14, K15, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K24, K25	20	80
Olumlu değerlendiren ancak uygulanabileceğinden şüphe duyanlar	K3, K6, K16, K22, K23	5	20
Diğer	K7, K22, K20	3	12

Tablo 2. incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından çoğunlukla olumlu olarak değerlendirmişlerdir (%80). Bu görüşe katılan bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Eğitim vizyonunda eğitim-öğretim verimliliği açısından ders saatlerinin azaltılması ve teneffüs sürelerinin artırılması etkili olacaktır (K1).

Tasarım-beceri atölyelerinin kurulması, bu atölyelerde bilim, sanat, spor ve kültürel etkinliklerinin yapılması, öğrencilerin daha çok düşünmesine, tasarlamasına ve üretmesine imkan sağlayacağından eğitim-öğretim verimliliğini artıracığını düşünüyorum (K4).

İlkokullarda uygulamaya yönelik derslerin artırılması bilgiyi kullanmaya yönelik çalışma açısından başarıyı artıracaktır (K6).

Ders ve teneffüs saatlerinde esnekliğe gidilmesi ders verimi ve öğrenci psikolojisi için sağlıklı bir uygulama olarak görüyorum. İlkokullarda beceri temelli eğitim çağımızın vizyonuna uygun bir girişim. Ayrıca çağın insandan beklentisine yönelik topluma yararlı ve kalıcı yetenekler edinilmesi adına yapılan anlamlı bir eğitim planı olarak görüyorum (K12).

Olumlu değerlendiriyorum. Eğitim-öğretime yenilikler getireceğine inanıyorum. Ortaokullarda ders saatlerinin azaltılması iyi olur. Okullara bütçe verilmesi işleri kolaylaştırır (K14).

Özellikle ders saatlerinin azaltılması konusu çocukların sosyal gelişimini olumlu olarak etkileyeceğinden beraberinde akademik başarıyı da getirecektir (K15).

Özellikle öğretmen yetiştirmede uygulama ağırlıklı bir programın olması öğretmen göreve başladığında öğretmene ciddi anlamda katkısı olacaktır (K17).

Teneffüs sürelerinin artırılması öğrencilerin deşarj olmasını sağlar. Ortaokullarda ders sürelerinin azaltılması sıkılmamasını, dikkat kaybını azaltır. İlköğretimde beceri temelli eğitim verilmesi öğrencilerin ilgisini artırır ve öğrencilerin becerilerini, yeteneklerini daha iyi anlamamızı sağlar (K21)

Bunun yanında eğitim vizyonunun eğitim-öğretim verimliliği açısından olumlu olduğunu düşünen ancak uygulama noktasında başarıya ulaşabileceğinden kuşku duyan öğretmen görüşleri de bulunmaktadır (% 20).

2023 Eğitim Vizyonu genel bir değerlendirme olarak hazırlanmış, kanımca hiçbir konuda netlik yok. Örneğin ders saatlerinin azaltılması şeklinde bir madde açıklanmış, ancak bu maddelerin nasıl ne şekilde uygulamaya gireceği belirtilmemiştir. Bu nedenle 2023 Eğitim Vizyonu çok genel bir programdır (K3).

Günümüz eğitim öğretim vizyonu eğitim öğretim sistemimizin olması gereken yerde bulunmasına yönelik. Fakat teorik olarak var görünse de maalesef uygulamada yetersiz. Bu durum öğretmenlerin uygulama konusunda karşısına çıkan birtakım prosedürlerle ilgili (K16).

Ders saatlerinin ve sayısının azaltılması güzel, öğleden sonraların spora ayrılması gerektiği söyleniyor, kulağa hoş geliyor fakat Türkiye'nin her yerinde bu şekilde gerçekleştirilebilecek mi? (K22).

Açıklanan maddeler söyleniş bakımından gayet güzel. Ancak sahada uygulanabilecek mi büyük soru işareti. Daha öncekiler gibi olmazsa güzel olur (K23).

Son olarak öğretmenlerin eğitim-öğretim verimliliği hakkındaki farklı görüşleri diğer (% 12) teması altında değerlendirilmiştir.

Bir okulda eğitim-öğretim verimliliğinin artması için öğretmen öğrenci ve ailenin okula karşı tutumunun artması gerekmektedir. Çalıştığım yöre için konuşuyorum; öğrencileri zorla tarladan toplayarak okula getirmeye çalışıyoruz ve ortaokuldan sonra da öğrenci evlendirilmeye zorlandığı (şartlandırıldığı) için eğitim öğretimden bir verim alamıyoruz. Yani sadece müfredatın kalitesini

artırmakla, ders saatini kısaltıp teneffüsleri uzatmakla maalesef verimliliğin artacağını düşünmüyorum (K7).

Bu ülkenin pek çok yerindeki okulların fiziki şartlarındaki adaletsiz durum eğitim vizyonunun uygulanmasını olumsuz etkilemektedir (K16).

Yeni programda ders saatlerinin azaltılması ancak konuların da kısa ve öz olmasıyla faydalı olur. Aksi takdirde daha da kötü olur. Özellikle sosyal bilgiler müfredatında ciddi bir konu kalabalığı var. Ders saatleri azaltılır ve bu konular saabit kalırsa başarısızlık ortaya çıkar (K20).

Beklentimin çok altında olduğunu öncelikle belirtmek isterim. Daha köklü reformlar bekliyordum, sınıfta ders vermiş, öğretmen yetiştirmiş, bilime adanan bir hayattan daha somut reformlar gelmeliydi (K22).

2- 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu başlık altında sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Öğretmen görüşlerine ilişkin frekans ve % değerleri belirlenmiş ve Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından değerlendirmesine ilişkin frekans ve % dağılımı

Görüş	Katılımcı	Frekans	%
Olumlu değerlendirenler	K2, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K19, K20, K24, K25	17	68
Öğretmenliğin; kadrolu, sözleşmeli, ücretli gibi statü farklılıklarından kurtulması gerektiğini düşünenler	K1, K5, K6, K16, K17, K20, K22, K25	8	32
Eksiklik ve/veya belirsizlik olduğunu düşünenler	K3, K11, K20, K22, K21, K23, K25	7	28

Tablo 3. incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından çoğunlukla olumlu olarak değerlendirmişlerdir (% 68). Bu görüşe katılan bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Sertifikaya dayalı formasyon yerine lisansüstü düzeyde öğretmenlik mesleği uzmanlık programının açılmasıyla beraber daha donanımlı öğretmenler yetişeceğini düşünüyorum (K4).

Öğretmen yetiştirmede uygulama ağırlıklı eğitim verilmesi olumlu olacaktır (K5).

Bir sözleşmeli öğretmen olarak 4+2'nin 3+1 şeklinde değişmesi şahsımı az da olsa memnun etti. Çünkü bir insanı bir yerde zorla bir dakika bile tutmak mümkün değilken 6 yıl nasıl tutabilirsiniz (K9).

Uygulama tabanlı eğitim anlayışı ile öğretmenlerin sınıf ortamına daha hızlı adaptasyonu sağlanır (K11).

Öğretmenlik meslek kanununun, öğretmenlerin sorunlarını mümkün olduğunca çözecek şekilde çıkarılması tabii ki olumlu sonuçlar doğuracaktır (K20).

Ücretli öğretmenlerin maaşının yükseltilmesi, öğretmenlik meslek kanununun çıkarılması eğitim liderlerine ne kadar değer verildiğini gösteriyor. Öğretmenin maaşının da düzeltilmesi aklının da rahat olmasını sağlayacak ve derslere kendini daha çok verip özveri olması sağlayacaktır (K24).

Öğretmen yetiştirmede uygulama ağırlıklı bir anlayışın benimsenerek hayata geçirilmesinin faydalı olacağını düşünmekteyim. Üniversiteden mezun olduktan sonra meslek hayatına başlayınca uygulamada eksik birçok öğretmenle karşılaşmış bir eğitimci olarak, bilgilerin teorik değil uygulama kısmının da düzenlenerek uygun eğitimlerin verilmesi başarıyı beraberinde getirecektir (K25).

Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazıları 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından değerlendirirken öğretmenliğin; kadrolu, sözleşmeli, ücretli gibi statü farklılıklarından kurtulması gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir (% 32). Bu görüşe katılan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Sözleşmeli öğretmenliğin, ücretli öğretmenliğin kaldırılması gerekirken yeterli adımların atılmaması maalesef öğretmenleri olumsuz etkilemiştir (K1).

Ücretli, sözleşmeli, kadrolu öğretmen ayrımının ortadan kalkması branş açıklarının kapatılmasının verimliliği artıracığına inanıyorum (K5).

Eğitimde kalite kolay sağlanmıyor. O yüzden öğretmenlerin ücretli-kadrolu-sözleşmeli olarak gruplara ayrılması, ücretlerin de buna paralel maalesef farklı olması eğitimde mutlu öğretmen ortamını oluşturmuyor (K6).

Olumsuz olarak öğretmenler arasındaki adaletsiz hak uygulamalarını görüyorum. Kadrolu, sözleşmeli, ücretli gibi sınıflara ayrılması öğretmenlerin mutsuz olmasına ve görevlerini hakkıyla yerine getirmesine engel olmaktadır (K16).

Öğretmenlik; ücretli, vekil ya da sözleşmeli diye ayrıştırılmamalı. Öğretmen kadrolu olarak atanmalı. Madem bir boşluk var bu ücretli öğretmen fırsatçılığı ile değil kadrolu öğretmenle giderilmeli. Atanmayı bekleyen o kadar öğretmen varken bu zor olmasa gerek (17).

“Ücretli öğretmen” ifadesinin kullanılması, böyle bir işi MEB’in yapması dahi başarısızlıktır bence. Bir ücretli öğretmenin o şartlar altında başarılı bir eğitim yapması kolay kolay mümkün olmaz (K20).

Hiçbir meslek grubunda ücretli yokken neden öğretmenlikte var? Maaşın iyileştirilmesi de mutlu olunacak bir durum değil ücretli kaldırılmıydı (K22).

Ücretli öğretmenlere ücret konusu dışında saygınlık konusunda da yeterli özenin gösterilmemesi üzücüdür. Kimi okullarda ücretli öğretmenlere kadrolu öğretmenlerin olumsuz tutum sergilediklerini de maalesef görmekteyiz. Ücret ve özlük hakları geliştirilmeli ve iyileştirilmelidir (K25).

Son olarak araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı 2023 Eğitim Vizyonunun öğretmenlik mesleği açısından bazı eksikliklere ya da belirsizliklere sahip olduğunu düşünmektedir. Bu düşünceye katılan bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Öğretmenlik meslek kanunu çıkacak diye bir madde getirdiler. Ancak bu maddenin içeriği hakkında en küçük bir bilgi bile verilmemiş. Ayrıca sözleşmeli ve ücretli öğretmenlerle ilgili kısmi de olsa olumlu maddeler açıklanmışken kadrolu öğretmenlerin özlük haklarından hiçbir şekilde bahsedilmemesi yanlıştır (K3).

Sözleşmeli öğretmenlik yıl şartı diye bir şey bence hiç olmamalı. Bir şehirde kanunla zorunlu olarak tutulan öğretmen ne kadar verimli olabilir ki... (K20).

Pedagojik formasyonun kaldırılıp bir yıllık tezsiz yüksek lisans şeklinde verilmesi öğretmenin formasyon yeterliliğini olumsuz etkiler Dört yıllık eğitim fakültesi okumayanlar öğretmen yapılmamalıdır (K21).

Eğitim fakültelerinde programda değişiklik yapılacağı söyleniyor fakat yetersiz görüyorum. Eğitim fakültesini bitirmiş bir insana mülakat yapılmasını trajikomik buluyorum. Elbette bitiren herkes öğretmenlik yapmaya uygun değil fakat 22 yaşındaki o gençler o vakitten sonra ne yapabilir? Mülakat yapılmalı fakat eğitim fakültelerine girişte yapılmalıdır. 4 yılda arada uçurum yaratan bir farklılık olmuyor zaten (K22).

Sözleşmeli öğretmenlik süresinin altı yıl olmasını doğru bulmayan bir eğitimci olarak sürenin düşürülmesinin de öğretmenler açısından bir çözüm olduğunu düşünmemekteyim. Formasyon uygulamasını da doğru bulmayan birisi olarak eğitimlerinin bir yıllık tezsiz yüksek lisanla tamamlanabileceğini düşünmüyorum (K25).

3- 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu başlık altında sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından nasıl değerlendirdikleri incelenmiştir. Öğretmen görüşlerine ilişkin frekans ve % değerleri belirlenmiş ve Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından değerlendirmesine ilişkin frekans ve % dağılımı

Görüş	Katılımcı	Frekans	%
Ders saatlerinin kısaltılıp, teneffüs sürelerinin artırılması olumlu olacaktır	K3, K9, K13, K14, K15, K19, K24, K25	8	32
Beceri yetenek ve ilgi temelli olması faydalı olacaktır	K1, K4, K5, K20, K25	5	20
Uygulama ağırlıklı eğitim-öğretim sistemi faydalı olacaktır	K11, K12, K18, K22	4	16
Öğrencilere fazla bilgi yerine faydalı olan bilginin verilmesini öngörmesi açısından faydalı olacaktır	K2, K6	2	8
Vizyonun başarıya ulaşabilmesi için ailelerin de eğitilmesi gerekmektedir	K5, K7	2	8
Öğrencilerin eğitimin merkezine alınması buna karşın öğretmenin geri planda tutulması eğitimi olumsuz etkiler	K16, K21	2	8
Diğer	K17, K22, K23	3	12

Tablo 4. incelendiğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından değerlendirmesi sonucunda yedi tema oluşturulduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %32'si ders saatlerinin kısaltılıp, teneffüs sürelerinin artırılmasının olumlu olacağını düşünmektedir. Bu temaya ait bazı öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Ders saatlerinin azalarak teneffüslerin artacak olması öğrencilerde olumlu etki yaratacaktır diye düşünüyorum (K3).

Zaten öğrenci gelişimine bir faydası olmazsa bir anlamı kalmıyor. İnşallah öğrencilere faydası çok olur. Özellikle teneffüs sürelerinin düşünülmesinin faydalı olacağına inanıyorum. Ayrıca ders saatlerinin azaltılması da iyi olur (K14).

Fazla ders saatinin fazla başarı demek olmadığını yıllardır görmekteyiz. Akademik olarak öğrencileri sıkıştıracağız derken çocukların sosyal olarak toplumdaki kopmasına, asosyal, sorgulamayan, araştırmayan, hazırıcı, ezberci bireyler olarak yetişmesine vesile oluyoruz. Yapılan değişiklikler umarım ki bu problemlere ilaç olacak ve gelecekte eğitim sistemimiz rayına oturmuş olacaktır (K15).

Ders saatlerinin az olması, teneffüslerin uzatılması öğrenciyi okula çekecek ve onlara okulu daha çok sevdirecektir (K24).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %20'si 2023 Eğitim Vizyonunu beceri, yetenek ve ilgi odaklı olmasından dolayı olumlu olarak değerlendirmektedir. Bu temaya ait bazı öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Öğrenci gelişimi açısından güzel adımlar atılmıştır. Öğrenci beceri ve yeterlikleri ön plana alınarak öğrencilerin gelişimi daha kolay olacaktır (K1).

Öğrencilerin el becerileri yeterli seviyede gelişmediği için beceri temelli eğitim verilmesi olumlu olacaktır (K5).

Eğer her öğrenciyi doktor, mühendis, pilot yapmaya kalkışmayan bir program olursa (her öğrenciyi ilgi ve yeteneklerine göre yönlendiren) başarılı olacaktır. Örneğin akademik ders başarısı düşük olan öğrencilerin el becerisi, sanatsal becerileri vb. üzerinde durulabilir (K20).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin %16'sı 2023 Eğitim Vizyonunu uygulama ağırlıklı olması bakımından olumlu değerlendirmektedir. Bu temaya ait bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

2023 Eğitim Vizyonu öğrenci gelişimi açısından psiko-motor beceri gelişimini artıracaktır diye düşünüyorum. Yaparak yaşayarak gerçekleşen eğitim daha kalıcı olacaktır (K11).

Uygulama temelli eğitim ile öğrencilerle oluşturulacak eğitim ortamlarında daha kaliteli bir eğitim imkânı sağlanacak ve öğrenci gelişimine pozitif katkısı olacaktır (K18).

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bir kısmı 2023 Eğitim Vizyonunu öğrencilere fazla bilgi verilmesi yerine faydalı olan bilgilerin verilmesini öngörmesi açısından olumlu olarak değerlendirmektedir.

Çok bilgi değil kullanışlı ve verimli bilgileri daha az ve yaşa göre yeterli miktarda aktarılması uygun olacak (K2).

Eski eğitim yapılanmasında öğrencinin bilgi depolandığı bir yapı olarak algılanması ve yüklediği bilgiyi hayata geçiremeyen, başarısız bir nesil olarak düşünüldüğünde, yeni eğitim vizyonunun bu algıyı değiştireceği kanaatindeyim (K6).

Öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan diğer bir tema; vizyonun başarıya ulaşabilmesi için ailelere de eğitim verilmesi gerektiğidir.

Ailelerin tutarsız davranışlarından dolayı okulda davranış yönünden öğrenciler sıkıntı yaşamaktadır. İlerisi için ailelerin de bu konuda eğitilip bilinçlendirilmesi gerekmektedir (K5).

Alınan tedbirler tabii öğrenci gelişimini destekleyeceği için pozitif bir katkı sağlayacaktır. Lakin okulda öğretmen ve öğrenci her ne kadar çaba gösterse de aile de bazı nokta ve nüansların eğitimini almadıysa, psikolojik ve ahlaki gelişimde ilerleme kaydedilememekte. Bu yüzden ilk önce ailelerin eğitilmesi gerektiğine inanıyorum (K7).

Sosyal bilgiler öğretmenlerinden 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından değerlendirmelerinin istendiği bu başlık altında olumsuz olarak değerlendirilebilecek yalnız bir tema ortaya çıkmıştır. Öğretmenler; eğitimin merkezine öğrencinin alınırken öğretmenin geri planda tutulmasından dolayı 2023 Eğitim Vizyonunu olumsuz olarak değerlendirmektedir.

Eğitim vizyonu öğrenciyi öğretmenin de önüne geçirmektedir. Bu durum tekrarlanarak yine öğrenciyi olumsuz etkilemektedir. Öğrenci ön plana çıkarılırken öğretmenin önüne geçirilmemelidir (K16).

Öğrenciyi eğitimin merkezine aldıkça, öğretmenin ağırlığını azalttıkça öğrenci niteliksizleşiyor. Her geçen gün öğrenciler kalite bakımından yoksunlaşıyor, bomboş bir gençlik yetişiyor (K21).

Son olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin farklı görüşleri “diğer” teması altında değerlendirilmiştir.

Öğrenci gelişimi açısından planlanan vizyon oldukça verimli görünüyor. Ama bütün okulların aynı imkana sahip olmadığı düşünülürse, merkez okullar baz alınarak plan yapılmamalı, öncelikle eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı (K17).

Somut değişiklikler olacağını düşünmüyorum... Temelde sağlam bir araştırma, merak, sorgulama vb. aşılanmadığı için biz okuldan erken çıkardığımızda o öğrenci koşarak eve gidip büyük çoğunluğu bilgisayar oyunlarına devam edip asosyal bireyler olarak büyümeye maalesef devam edecek (K22).

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşleri eğitim-öğretim verimliliği, öğretmenlik mesleği ve öğrenci gelişimi açısından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden toplanan verilerin incelenmesi sonucunda ulaşılan sonuçlar aşağıda belirtilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından değerlendirmesi sonucunda üç tema ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğu 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim öğretim verimliliği açısından olumlu olarak değerlendirmektedir. Ortaya çıkan diğer bir temada ise sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim-öğretim verimliliği açısından olumlu olarak değerlendirmekle birlikte uygulanabileceğinden şüphe duymaktadırlar. Bu alt problem altında ortaya çıkan son temada ise öğretmen adaylarının farklı görüşleri diğer başlığı altında değerlendirilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından değerlendirmesi sonucunda üç tema ortaya çıkmıştır. İlk temada sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunluğu 2023 Eğitim Vizyonunu öğretmenlik mesleği açısından olumlu değerlendirmektedir. İkinci temada tüm öğretmenlerin aynı statüde olması gerektiği görüşü yer almaktadır. Üçüncü tema ise 2023 Eğitim Vizyonunda öğretmenlik mesleği açısından eksiklik ve/veya belirsizlik olduğunu düşünen öğretmen görüşlerinden oluşmaktadır.

Demirkaya ve Ünal (2016) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan çalışmada tüm öğretmenlerin aynı statüde olması gerektiği; öğretmenlerin sözleşmeli, ücretli, kadrolu gibi sınıflara ayrılmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada da öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan temalardan bir tanesi öğretmenlerin aynı statüye sahip olması gerektiğidir.

Bozak, Özdemir ve Seraslan (2016) tarafından mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin eğitim fakültelerinde almış oldukları öğretmenlik eğitimine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla hazırlanan çalışma sonucunda öğretmenlerin eğitim fakültelerinde uygulama derslerinin ağırlığının artırılması gerektiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Şendağ ve Gedik (2015) tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Dönüşümünün Eşiğinde Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sorunları: Bir Model Önerisi” başlıklı çalışmalarında da benzer olarak öğretmen yetiştirme sürecinin uygulama ağırlıklı olması gerektiği belirtilmiştir. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunu eğitim fakültelerinde uygulama ağırlıklı bir eğitimin verilmesini öngörmesi açısından olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonunu öğrenci gelişimi açısından değerlendirmesi sonucunda yedi tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; ders saatlerinin kısaltılıp teneffüs sürelerinin artırılmasının olumlu olması, beceri, yetenek ve ilgi temelli olması, uygulama ağırlıklı olmasının faydalı olması, öğrencilere fazla bilgi yerine faydalı olan bilgilerin verilmesini öngörmesinden dolayı olumlu olması, vizyonun başarısı için ailelerin de eğitilmesinin gerekmesi, öğrencilerin eğitimin merkezine alınırken öğretmenlerin geri planda tutulmasının eğitimi olumsuz etkileyeceğinin düşünülmesi ve farklı öğretmen görüşlerinin altında toplandığı diğer başlıklarından oluşmaktadır.

Arabacı ve Namlı (2014) tarafından “dershanelerin kapatılması sürecinin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi” başlığı ile hazırlanan çalışmalarının sonuçlarından bir tanesi ders saatlerinin azaltılması gerektiğidir. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 Eğitim Vizyonunda yer alan ders saatlerinin azaltılması maddesini olumlu olarak değerlendirmektedirler.

F. A. Yalçın ve M. Yalçın (2018) tarafından okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşlerini incelemek amacıyla hazırladıkları çalışmalarında okul öncesi öğrencilerinin ailelerin davranışlarından ve tutumlarından etkilendikleri ve bundan dolayı ailelerin de eğitilmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada da öğretmenler eğitim vizyonunun başarıya ulaşabilmesi için ailelerin de eğitilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Epçaçan (2014) tarafından ilkokul ve ortaokul öğretmen ve yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sistemine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla hazırlanan çalışma sonucunda öğretmen ve yöneticiler 4+4+4 eğitim sisteminin güçlü yanlarından bir tanesi olarak; 5. sınıftan itibaren öğrencilerin yeteneklerine göre mesleki eğitime yönlendirilmesini sağlamasını göstermişlerdir. Bu çalışma kapsamında da sosyal bilgiler öğretmenleri 2023 eğitim vizyonunu ilgi beceri ve yetenek temelli olmasından dolayı olumlu olarak değerlendirmektedirler.

Öneriler:

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi sonucunda öğretmenler tarafından 2023 Eğitim Vizyonunda bazı belirsizliklerin olduğu düşünülmektedir. İlgili kurumlarca bu belirsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Başta aileler olmak üzere eğitimin tüm paydaşları 2023 Eğitim Vizyonu hakkında bilinçlendirilmelidir.

2023 Eğitim Vizyonuna yönelik öğretmen görüşlerini inceleyen nicel çalışmalar hazırlanabilir.

Farklı branş öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşleri incelenerek karşılaştırmalı bir çalışma hazırlanabilir.

Eğitimin önemli paydaşlarından olan aile ve okul yöneticileri ve öğrencilerin 2023 Eğitim Vizyonuna yönelik görüşlerini incelemeye yönelik çalışmalar hazırlanabilir.

Aynı zamanda geleceğin öğretmenlerinin 2023 Eğitim Vizyonundan ne anladıklarını ve bu vizyona ilişkin görüşlerini incelemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Altun, S., A. ve Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: LGS/ÖSS sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*. 7 (1), 157-173.
- Arabacı, İ. B. ve Namlı, A. (2014). Dershanelerin kapatılması sürecinin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. 19 (11), 31-48.
- Ataç, E. (2003). "21. Yüzyılda Öğretmen Eğitimi: Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Değerlendirilmesi" konulu panelde yaptığı açılış konuşması. 18 Nisan 2003. *Anadolu Üniversitesi-Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 1-31.
- Bozak, A., Özdemir, T. ve Seraslan, D. (2016). Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin eğitim fakültelerinde almış oldukları öğretmenlik eğitimine ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 13 (36), 100-113.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education to Theory and Methods*. Boston: Allyn and Bacon A Division of Simon & Schuster Inc.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Çev. Edt: Bütün, M. ve Demir, S. B). 2. Baskı, Ankara: Siyasal Kitap.
- Demirkaya, H. ve Ünal, O. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözleşmeli öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 6 (1), 24-37. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/ijssresearch/issue/33399/371647>
- Epçaçan, C. (2014). İlkokul ve ortaokul öğretmen ve yöneticilerinin 4+4+4 eğitim sistemine ilişkin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*. 18 (58). 505-522.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A. Ş.
- Hattie, J. (2012). *Visible Learning for Teachers: Maximizing Impact on Learning* (1. Baskı), Abingdon, İngiltere: Routledge.
- MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf adresinden 16.11.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Snape, D. ve Spencer, L. (2003). *The Foundation of Qualitative Research*, J. Ritche ve J. Lewis(Ed.) *Qualitative Research Practice*, (s. 1-23), London: Sage.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1997). *Grounded Theory in Practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Şendağ, S. ve Gedik, N. (2015). Yükseköğretim dönüşümünün eşliğinde türkiye'de öğretmen yetiştirme sorunları: bir model önerisi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*. 5 (1), 72-91.

- Yalçın, F. A. ve Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: ağırı ili örneğı. *İlköğretim Online*. 17(1), 367-383.
- Yelken, T. Y. (2015). *Teknolojik Gelişimler İçinde Öğretmen*. Eğitim Tercih. <http://www.egitimtercihi.com/okulgazetesi/18960-teknolojik-gelisimler-icinde-ogretmen.html> adresinden 21.11.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.